

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. XXIX. Cap. 18. de Præscriptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

circà hæc obiter ejus responſionem attingemus, ad quam præparat aliquot obſervationibus, quæ in ſumma offendunt, in concuſſu Beneficium digniori deberi, & ſi concurrenti minus digno datum fit, digniorem ab Epifcopi judicio provocare poſſe, appellationem verò non eſſe receptibilem, niſi in caſu gravaminis.

Poſt hæc obſervationes reſpondet, magnum Pœnitentiarium Proviſiones vitioſas Curarum rehabilitare poſſe, ſicut Proviſiones aliorum Beneficiorum, quoniam hic habet poteſtatem revalidandi in foro interiori Titulos Beneficiorum: aliunde poteſtas diſpenſandi valida eſt, & in rebus favorabilibus Curæ comprehenduntur ſub verbo *Beneficii*, quod probat aliquot exemplis.

Ad dubium 2. reſpondet, Magnum Pœnitentiarium non poſſe revalidare Proviſiones Curarum datarum ad concuſſum, ſi vitium aliunde veniat, quàm à Cenſuris Proviſi, aut ab Exercitio Ordinum in iisdem Cenſuris, niſi diſpenſationi inferat clauſulam ſuprà memoratam; quia Bullæ, quæ ipſi dant facultatem revalidandi in caſu concuſſus, eam limitant ad hæc duas circumſtantias, & diſpenſatio, quæ datur in præjudicium tertii, odioſa eſt. Præterea, conſtat, Pontificem nunquam derogare Regula *de non tollendo jure alteri quaſito*, ſine clauſula expreſſa. Expoſtando hanc Regulam ſignificat, eandem eſſe conditionem Pontificis in rebus ſpiritualibus ac Principis in in rebus temporalibus, quoniam ille ſupremus eſt Arbiter rerum ſpiritualium, ſicut hic temporalium, quod expoſitione indiget. Principia ad id neceſſaria ſubmiſtravimus, agendo de poteſtate Pontificis. Poſt hæc, ſibi quatuor obſectiones proponit, quas omitemus, quia non eſt hic locus argumentum hoc altiùs penetrandi. Ad 3. reſpondet, Magnum Pœnitentiarium revalidare poſſe Proviſiones vitioſas datas in concuſſu, inferat in diſpenſatione clauſula prædicta. Ratio eſt, quòd ejus poteſtas fit favorabilis; itaque favor hic extenditur ad caſus, in quibus illa exercetur, ſalvo tertii præjudicio. Porrò, per clauſulam præſatam, hoc præjudicium tollitur & ceſſare debet, per ſatiſfactionem, aut pactum cum perſonâ læſâ, ante executionem diſpenſationis, quod neceſſarium non eſt ad abolitionem, quæ poteſt dari ſub conditione hujus ſatiſfactionis aut Concordati. Inſinuat, obligationem ſatiſfaciendi omninò extingui per mortem læſarum perſonarum, aut per eorum Profeſſionem Religioſam, aut per acquisitionem alterius Beneficii incompatibilis, quod adepti ſunt; quod verum non eſt, niſi reſpectu ceſſionis Beneficii fraudulenter in concuſſu impetrati, non verò ratione reparationis damni, debita pro tempore, quo Uſurpator ad eorum præjudicium poſſedit, ſcilicet à proviſione ſua vitioſâ uſque ad extenſum quo ceſſavit hoc præjudicium ratione recuperationis Beneficii injuſtè ablati; nam ſi anni aliquot elapſi ſunt, grave fit illud damnum, & hæredibus eorum reparatio debita videtur.

Ad 4. reſpondet, ad Pœnitentiarium pertinere definitionem modi faciendæ ſatiſfactionis, juxta circumſtantias expoſitas, aut illam Confefſarii prudentiæ committendam. Reverà ſatiſfactionem hanc difficilem videri, ſive propter periculum diffamandi Rei, per manifeſtationem delicti, ſive ob incertitudinem perſonarum, quibus illa fieri debet; ſed tamen impoſſibile non eſſe, quod probare nititur. Verùm ejus ſermo confirmat id, quod priùs dixerat de difficultate ſatiſfaciendi ſine diffamatione Rei; nam ibi delictum eſt, quod ſatiſfaciando vix regi poteſt, fraus ſcilicet perpetrata, ſe ad concuſſum præſentando cum Irregularitate, quæ ab illo in conſpectu Dei excludebat. Et quidem ſatiſfactionis præcipua pars non fit, niſi reſtituendo Beneficium ei, cui illud debebatur, & qui illud confeſſus eſſet, niſi hæc fraus obſtituiſſet. Porrò difficillimum eſt hanc reſtitutionem

facere, ità, ut Reus non detegat ſe aliquo impedimento ſecreto laboraviſſe, quo efficiebatur incapax Beneficii impetrati.

Perſpecta hac difficultate cogimur obſervare, quòd ad eam præveniendam oporteret, ut liceret Epifcopo diſpenſare ab omni Irregularitate occultâ, undecumque naſcatur, non ſolum in caſu concuſſus, ſed etiam in alio quolibet, in quo occurrere poteſt: hæc viâ difficultati obviam iri poſſet.

Autor contendit, nefas non eſſe obligare ad manifeſtationem irregularitatis provenientis ex officio occulto, itaque negligit diffamationem ortam ex manifeſtatione defectus natalium provenientis ex adultério, inceſtu, aut ſacrilegio, quod contrarium eſt ipſius doctrinæ in *Cap. 9. de Pœnit.* metum ſcilicet infamiae diſpenſare à reſtitutione, quam ſolidè probat.

CAPUT XXVIII.

Caput 42. de Electionibus.

Concilium *Lateranense IV.* præſcribit hic Electionis formam, & ſtatuit eam fieri, aut per ſcrutinium, aut per compromiſſum, aut per quaſi inspirationem, cum *Cap. 6. Sess. XXV. de Regular.* jubeat, ut Superiores Regulares, quorum Superioritas certo tempore circumſcribitur, eligantur calculis ſecretis: inde ſumit FAGNANUS occasionem quaerendi, an *Caput* hoc derogat huic Textui, quoad formam Electionis? & reſpondet, derogare; quoniam calculus ſecretus celat nomina eorum, qui Electo vota ſua dederunt; tres autem formæ à Concilio *Lateranensi* præſcriptæ aperiunt hæc nomina, & quidem ſcrutinium bis, 1. ea detegendo Scrutatoribus, 2. per publicationem votorum, quæ in collatione eorum mutua fieri debet. Electio per compromiſſum vulgò fit vivâ voce: & quaſi inspiratio eſt conſenſus omnium Electorum in quamdam perſonam. His rationibus Autor adjicit Declarationes Congregationis, quæ diſertè definiunt, eos à formâ à Concilio præſcriptâ recedere, qui Electionem ſcrutinio, vel compromiſſo vel quaſi inspiratione peragunt: quoniam hæc formæ cum formâ Concilii ſunt incompatibiles.

CAPUT XXIX.

Caput 18. de Præſcriptionibus.

INNOCENTIUS III. hic conſervat Abbatem in Jurisdictione Epifcopali in certis locis, quoad capita, quæ præſcripſerat, & conſervat Epifcopo Jurisdictionem quoad cætera. FAGNANUS affinitatem videns inter illud *Caput*, & *cap. II. Sess. XXV. de Regular.* hoc exponit, eoque utitur, ad definiendum, Abbates, qui Jurisdictionem ſpiritualem & temporalem habent in Plebanum & Parochianos locorum quorundam, immunes eſſe ab Epifcopi Jurisdictione quoad animarum curam, ratione viſitationis, correctionis & approbationis Vicariorum, poſito quòd Jurisdictionem ſuam ſtabiliant, aut privilegio ſufficienti, aut præſcriptione legitimâ, exhibendo privilegium in bonâ ac debitâ formâ, & probando poſſeſſionem quietam quadraginta annorum ſpatio. In hac deciſione obſervandum monet, quòd, quando Abbates vindicant Jurisdictionem ex privilegio, iique erant in poſſeſſione ante litem, ea fruuntur durante lite; quòd ſi eam vindicent ex præſcriptione, poſſidere debet Epifcopus inſtantia tempore, quia fundatur in jure communi, & poſſeſſio cumulativa tantùm eſſe præſumitur, donec præſcriptio probata fuerit; poſſeſſio autem cumulativa non nocet juri Epifcopi: undè concludit, hoc in caſu, Epifcopum jus habere viſtandi loca præſentia exempta, donec Jurisdictionis ſufficienter probata fuerit.

Ob-

Observat præterea, quòd, si illi Abbates se nullius esse Dioceseos contendant ex situ, sufficit, ut probent hanc circumstantiam, ad obtinendam manutentionem in omni Jurisdictione Episcopali; sin autem agnoscant, districtum suum includi in Diocesi, manutententur tantum in capitibus, quæ legitime se præscripsisse probant. Idem argumentum tractat Auctor in cap. 3. de Parochiis, ubi distinguit triplicem modum, aut statum nullius Dioceseos, scilicet ex Origine, ex Privilegio, ex Præscriptione, eorumque discrimina exponit.

CAPUT XXX.

Caput 3. de Successionibus ab Intestato.

Textus hic loquitur de Oblatis, qui se suaque omnia bona Monasterio donant. Cum inter hos Oblatos nonnulli ingrediantur in Monasterium, atque in ipso ingressu donationem suam faciant, aliundè verò Concilium Tridentinum vetet, ne Novitii de bonis suis disponant, ante peractos decem Novitiatibus sui Menses. cap. 16. Sess. XXV. de Regular. FAGNANUS indè sumit occasionem querendi, an hæc dispositio Concilii Juranti quo deroget, quo licet Oblatis dare bona sua in ipso Monasterii ingressu? Respondetque negativè; quia Novitii, de quibus loquitur Concilium, multum ab Oblatis discrepant; hi enim non ingrediuntur ad faciendam Professionem, sed ad serviendum Monasterio; alii autem ingrediuntur cum spe faciendæ Professionis, exercitationes ad eam præparantes, peragunt, sumpto habitu Religioso. Itaque dispositio Concilii Juris communis dispositioni circa Oblatos non adversatur, qui, propriè loquendo, & circa significationem vulgarem verbi, Novitius, sub hoc nomine non continentur. Idem dicendum est de casu, quo ii, qui ingressi sunt ad Professionem faciendam, posito quòd idonei reperiantur, consilium mutarent, seque suaque bona Monasterio donarent. Quippe hi Novitii de suis bonis non disponerent, ex Voto suæ Professionis futuræ, itaque comprehendi non possent sub Decreto Concilii, quod non spectat, nisi Novitios in voluntate Professionis faciendæ perseverantes.

CAPUT XXXI.

Caput 12. de Regularibus.

Hic docet CLEMENS III. Parentes posse offerre Deo Filios suos infra pubertatem, eosque Monastico habitu induere, quem gestare usque ad eandem ætatem saltem tenebantur. Querit circa hoc FAGNANUS, 1. An Parentes eandem potestatem habeant post Concilium Tridentinum, quod vetuit admitti quemquam ad Professionem ante completos 16. annos, & annum probationis cap. 15. Sess. XXV. de Regular. Dubitandi ratio est, quia sic Concilium insinuat, Religiosum habitum dandum non esse, nisi post quindecim annos inchoatos; nihilominus Autor meritò contendit, Parentes etiamnum posse curare, ut Filiabus suis Religiosus habitus detur, ante ætatem duodenam, ut Moniales fiant, si consenserint, cum ætatem à Concilio requisitam attigerint.

Et, postquam id probavit ex principio, quòd emendatio juris una sit è rebus, quæ locum non habent, nisi in casibus expressis, Concilium autem nullibi emendet Canones, qui facultatem hanc Parentibus tribuebant, undè credendum est, jus illud subsistere; id probat denuò per caput 17. Sess. XXV. de Regular. ubi Concilium significat, esse puellas, quæ Religiosum habitum accipere possunt ante annos duodecim, dum vetat, ne detur eis, quæ duodecim annos compleverunt absque examine Episcopi, qui judicabit, an spontè illum accipiant, rationemque afferens,

cur Concilium non exigat examen ergà puellas illi ætati inferiores, dicit 1. illud iis prodesse non posse. 2. Aliam eas voluntatem non habere, quam Parentum, qui eas ideo etiam invitatas Monasterio includere valeat, usque ad annos discretionis. Id etiam probat per caput 18. *ibid.* quod, vetans ullam puellam aut mulierem ad accipiendum habitum cogi, casus excipit, in quibus id expressè permittitur; undè sic ratiocinatur, Concilium plures casus excipit, quos in jure expressos dicit, alii autem non reperiuntur, quam is in quo puella Votum Religionis emisit, & ille, in quo à Parentibus aut Tutoribus offertur; nulli enim videtur, Canones permittere, ut personæ Sæculares Monasteriis ad faciendam penitentiam includæ, cogantur ad sumendum habitum, imò neque etiam apparet, eos permittere, ejusmodi personas domibus Religiosis invitatas includi.

Objici posset adversus hoc ultimum momentum, *fnis cap. 18.* laudati, qui ab hoc capite *Conversas* excipit, ergà quas vult, ut eorum Constitutiones serventur. Sed dici potest, exceptionem hanc ad rem non pertinere, quia posterior est iis, quas jam fecerant Canones anteriores. Præterea, hæc mulieres non solum ab hoc capite excipiuntur, sed etiam à præcedentibus sumptionem habitus, Novitiatum & Professionem spectantibus. FAGNANUS in cap. 16. de Regular. n. 29. & seq.

Quæstioni, cujus summam exhibuimus, duas FAGNANUS subnequit. 1. est, An Parentes & Tutores possint in Religionem mittere pueros infra annos 14? & respondet, posse; idque probat ex paritate rationis, cum puerorum hæc in re conditio melior non sit, quam puellarum. Id etiam probat ex cap. *ultim. de tempor. ordin. in 6.* quod vetans Tonsuram dari pueris infra sex annos constitutis, excipit eos, qui Religionem ingrediuntur. Ultima quæstio est, an expediat puberes in Religionem mitti, habitumque accipere? Circa hæc prolixè disputat: rationes atque autoritates in utramque partem afferendo, & demum decisionem dimittit ad viros in vitâ Religiosâ expertos.

CAPUT XXXII.

Caput 15. de Renunciationibus.

GREGORIUS IX. hic declarat nullam, demissionem Abbatis suæ Sedi immediati sine suâ autoritate admissam. Cum per demissionem solvatur vinculum non spernendum, ideoque admitti nequeat, nisi autoritate Superioris; sicut etiam in transitu ab unâ Religione in aliam, rumpitur vinculum insignis; ideoque, ad id concurrere debeat autoritas Superioris. FAGNANUS hac occasione utitur ad loquendum de autoritate, quâ Religiosus à suâ Religione ad aliam transferri potest; & consequenter ad exponendum finem Cap. 19. Sess. XXV. de Regular. Ibi, præ cæteris rebus, prohibetur, ne quispiam transferatur cujuscunque facultatis vigore. In hac expositione, refutatis iis, qui putant Concilium ibi duntaxat vetare translationes justâ causâ destitutas, aut non juridicas, probat ibi etiam agi de translationibus in justâ causâ fundatis, ut patet ex verbis generalibus *nemo, & cujuscumque*, quibus Concilium utitur, atque ex hoc *vigore*; tum observat, quòd, si Concilium de translationibus duntaxat justâ causâ carentibus egisset, adhibuisset verbum *colore* aut *prætextu*; denique, contendit, Concilium prohibere translationes, quæ fiebant ex vi privilegii, aut aliis cujuscunque Juris, quod Superiores Sæculares exercebant.

CAPUT XXXIII.

Caput 12. de Judiciis.

Hic docet INNOCENTIUS III. interpretationem privilegiorum Sedis Apostolicæ ad Pontificem pertinere; proindeque ipsius esse munus judicandi